

WILMA MANSVELD,
STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU:

'RISICO'S ACCEPTEREN HANGT SAMEN MET VERTROUWEN'

Duidelijke regelgeving, uniformiteit in handhaving, transparantie en een branche die haar verantwoordelijkheid neemt, dat zijn volgens staatssecretaris Wilma Mansveld van het ministerie van IenM de ingrediënten die nodig zijn om de veiligheid van de chemische industrie naar een nog hoger plan te tillen. Zij heeft er vertrouwen in dat het lukt. "Ik zie dat de branches de verantwoordelijkheid pakken, stappen vooruit maken", zegt ze, doelend op onder meer het actieplan *Veiligheid Voorop*.

Tekst: Igor Znidarsic

Wilma J. (Jacqueline) Mansveld is namens de PvdA staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu in het kabinet Rutte-Asscher. In haar takenpakket zitten onder meer milieu, luchtvaart, openbaar vervoer en het spoor. Onder 'milieu' valt ook de veiligheid van de chemische industrie. Zij is coördinerend bewindspersoon voor het BRZO, de Nederlandse wetgeving waarin de Europese regels voor de industriële veiligheid zijn vastgelegd. Naar aanleiding van het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid

(OvV) over de slechte veiligheids-situatie bij tankopslagbedrijf Odfjell, meldde ze vorig jaar dat ze wil kunnen ingrijpen als een chemiebedrijf er zo'n potje van maakt dat de veiligheid van mens of milieu in gevaar is. Maar ze voegde er ook aan toe dat ingrijpen niet nodig is als toezicht-houders hun werk goed doen. Ze werkt nu aan meer uniforme controle op BRZO-bedrijven, zo uniform mogelijke vergunningen en zo min mogelijk overlap van eisen voor verschillende vergunningen. Volgens haar moeten alle betrokkenen – bedrijven, provincies, gemeenten, justitie en inspecties – hun verant-

woordelijkheid nemen om gezamenlijk te werken aan het versterken van de veiligheid. Al ligt de verantwoordelijkheid in eerste instantie wel bij de bedrijven zelf.

'Mevrouw Mansveld, hoe veilig is die chemische industrie nou eigenlijk?' Stel u bent op een verjaardagsfeestje en iemand stelt u die vraag, wat zegt u dan?

Wilma Mansveld: "Meestal beginnen ze over het spoor, ha ha... Mijn antwoord is: het is veilig. Natuurlijk kan het altijd veiliger, maar in principe is het een veilige sector. Als je kijkt naar de chemie zie je altijd twee beelden. Aan de ene kant is het een enorm vergroenende sector, die denkt in ketens en daarin vooruit loopt, en energie onderling uitwisselt, en elkaars reststromen gebruikt. Aan de andere kant denken mensen al snel aan Chemie-Pack en Odfjell. Op verjaardagsfeestjes zeg ik altijd: als je ziet wat wij hier allemaal kunnen op ons grondgebied, in chemie, in agro business, dat is ongelooflijk. Ik verbind daar ook altijd het spoor aan: kijk wat we aan spoor hebben liggen. Maar alles wat we doen, doen we op een heel kleine ruimte. De chemie is altijd zichtbaar. Dat maakt

'Het zelfcorrigerend vermogen in de branche is enorm belangrijk. Dat de koplopers hun deuren openstellen zodat andere bedrijven, die minder ver zijn, kunnen zien: hé, zo kan het ook'

CV WILMA MANSVELD

Wilma Mansveld was van 1997 tot 2001 manager Personeelszaken bij Gran Dorado Beheer en Projecten. Daarna was zij tot 2011 secretaris van de SER Noord-Nederland. Ook was ze vanaf 2003 voor de PvdA lid van de Provinciale Staten van Groningen, van mei 2009 tot april 2011 als fractievoorzitter. Daarna was zij gedeputeerde van de Provincie Groningen, met in haar portefeuille economische zaken, energie, jeugdzorg en facilitaire zaken. In november 2012 werd zij benoemd tot staatssecretaris van IenM in het kabinet Rutte-Asscher.

de vraagstukken rond chemie en omwonenden intrigerend, net als rond vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor en omwonenden. Omdat we veel dingen zo dicht op elkaar doen, is het belangrijk dat je mensen daarin meeneemt en een goede afweging maakt. Ik wijs ook altijd op de voordelen van de chemie, die aan de basis staat van zo veel goeds. Neem alleen al medicijnen."

In de Staat van de Veiligheid, door uw ministerie recent opgesteld in samenwerking met die van SZW en Veiligheid&Justitie, wordt een stand van zaken opgemaakt van alle inzet en bereikte resultaten om veiligheid bij risicovolle bedrijven te borgen. Wat vindt u van de inhoud?

"In de Staat van de Veiligheid wordt een aantal rapporten gebundeld. Dat zegt in samenhang veel meer ►

over veiligheid dan de losse rapporten. Het gaat er nu om dat we met die samenhang aan de slag gaan. Daar moet de winst liggen. Bedenk wel dat het de eerste keer is dat we dit doen, het is een ontwikkeltraject, waarin pas op termijn trends en eventuele bijsturingmogelijkheden zichtbaar worden.”

De winst kan ook liggen in het vermijden van de risico-regel-reflex, de neiging van de overheid om als er iets mis gaat meer regels in te voeren.

“We moeten niet een nieuwe regel bedenken als reflex op het risico, maar kijken of we de goede beheersmaatregelen hebben genomen om het risico te beheersen. Hierin vindt de chemische industrie mij aan haar zijde. In plaats van meer regels, moet je je afvragen: wat is de oorzaak, hoe is er gehandeld in de keten, hoe hebben bedrijven, Inspectie SZW, ILT, gemeenten en provincie, de veiligheidsregio en het OM gehandeld en samengewerkt, en hoe is met de omgeving rekening gehouden? Dat is ook de samenhang die spreekt uit de Staat van de Veiligheid. Het is heel belangrijk om bij een incident rustig te blijven en de analyse goed te hebben. En we moeten af van wat de OvV ‘onderhandeltoezicht’ noemt. Maar het belangrijkste is dat het bij bedrijven goed zit. Die *wake up call* is er wel geweest, met Chemie-Pack en Odfjell. En ik denk ook dat de overheid zich anders is gaan gedragen. We hebben de omgevingsdiensten ingericht, waarin gemeenten en provincies samenwerken. Speciaal voor BRZO-bedrijven hebben we zes gespecialiseerde BRZO-omgevingsdiensten. Het is belangrijk dat die overal hetzelfde doen en van elkaar leren en dat de vergunningverlening en het toezicht en de handhaving uniform is. Dan weten bedrijven wat ze kunnen verwachten.”

Hoe ziet u de rol van de bedrijven hierbij?

“Die is cruciaal. Het zelfcorrigerend vermogen in de branche is enorm belangrijk. Dat de koplopers hun deuren openstellen zodat andere bedrijven, die minder ver zijn, kunnen zien: hé, zo kan het ook. En ik vind ketenverantwoordelijkheid van

groot belang. Dat je als bedrijf zegt: als je niet veilig bent doe ik geen zaken met je. Gelukkig heb ik tijdens werkbezoeken gezien dat men zich heel bewust is van de ketenverantwoordelijkheid, en ik zie ook dat de VNCI, en VNO-NCW, er alles aan doen om die *boost* eraan te geven.”

Des te jammer is het dat doordat de overheid sinds Chemie-Pack en Odfjell sneller overgaat tot handhaving het aantal geconstateerde overtredingen toeneemt, ondanks dat ze vaak administratief van aard zijn en geen direct gevaar opleveren. Het lijkt daardoor alsof de veiligheid van de chemische industrie verslechtert. Moeten we daarom niet vooral naar het type overtredingen kijken in plaats van naar het aantal, en het beeld – gezamenlijk – corrigeren?

“Bij een inspectie of nulmeting worden alle overtredingen waargenomen, van de verkeerde sticker op de brandblusser tot de leidingen die niet goed zijn en een rapport dat niet correct is ingevuld. Maar de toezichthouder moet inderdaad wel duidelijk maken wat de ernst van de overtredingen is, het nuanceren en in het goede kader plaatsen. Overigens, bij het nuanceren is de branche er zelf bij. Tegelijkertijd zie ik het ook als een kans om ook die kleine ‘papieren’ fouten te corrigeren. Het is ook een moment van *awareness*. En dat wordt dan ook zichtbaar in Staat van de Veiligheid, het helpt dat de omgeving denkt: die jongens in de chemie zijn goed bezig.”

De toegenomen inspectiedruk helpt hier niet bij.

“Ik vind het belangrijk dat iedereen goed in zijn rol zit. De Inspectie SZW en de gemeenten en provincies moeten inspecteren. Het OM en ook ILT moeten hun rol invullen. En de bedrijven moeten ook doen wat ze moeten doen. Als iedereen goed in zijn rol zit bij zo’n inspectie, kunnen overtredingen ook tot sancties leiden. Het is ook weer een kans voor bedrijven om orde op zaken te stellen. Okee, je bent op zo’n moment even geen vrienden, maar het gaat wel ergens over. Bovendien is het de kans om als branche de achterlopers mee te krijgen. Ik zie de bran-

‘In plaats van in de risico-regel-reflex te schieten, moeten we werken aan oplossingen van bepaalde problemen of gevaren’

che – in ieder geval de koplopers en een groot deel van de middenmoters – die handschoenen ook oppakken. *Naming and shaming* is misschien niet de oplossing, maar het is wel belangrijk dat je laat zien dat bedrijven het goed doen en dat je niet wilt dat sommige bedrijven dat voor de hele branche verpesten.”

U noemde al ketenverantwoordelijkheid, een van de vier hoofdpunten van Veiligheid Voorop. Wat vindt u van de initiatieven die ondermeer VNO-NCW, VNCI, Votob, VNPI en VHCP hebben genomen in het kader van dit actieplan?

“Ik vind dat echt een goed initiatief. Ik zie dat de branches de verant-

SAFETY DEALS

lenM stelt voor drie achtereenvolgende opleidingen (van de 2-jarige postacademische opleiding *Management of Safety, Health and Environment*) steeds drie beurzen beschikbaar (per beurs 25.000 euro). Voor elke opleiding wordt een prijsvraag uitgeschreven. Het eerste thema is 'Veiligheid en leiderschap'. Dit is de eerste zogenoemde *safety deal* (vergelijkbaar met *green deals*, maar dan op veiligheidsgebied, waarin lenM afspraken maakt met bedrijven over verbetering van hun prestaties). De prijsvraag is bedoeld voor jonge talenten. Mansveld: "Jongen mensen hebben nieuwe ideeën en meer voeling met de samenleving waarin iedereen toegang heeft tot informatie en tot elkaar. Zij kunnen hun ideeën over veiligheid opschrijven in de vorm van een essay. De winnaar, die wordt bekendgemaakt

tijdens de Veiligheidsdag voor BRZO-bedrijven in het najaar, krijgt de beurs. De ideeën worden ook gebundeld tot een boek. Zo'n bundeling van ideeën stimuleert weer anderen tot nadenken over veiligheid."

Een andere safety deal is een vragenlijst waarmee een chemiebedrijf kan beoordelen in welke mate veiligheid is ingebed in de organisatie. "Bedrijven krijgen hiermee snel inzicht in de mogelijkheden om de veiligheid te verbeteren." Andere safety deals die in de pijplijn zitten zijn een Digitaal Veiligheidspaspoort, het toegankelijk maken van de auditrapporten van en voor verschillende inspectie-instellingen, het idee van *safety coaches* voor kleinere bedrijven en een digitaal hulpmiddel voor bedrijven om vast te stellen aan welke regelgeving zij moeten voldoen.

woordelijkheid pakken, stappen vooruit maken. Zij zijn ook de deskundigen over de eigen bedrijven. Het is daarom ook zo belangrijk om lid te zijn van een brancheorganisatie. Als ik een chemiebedrijf bezoek vraag ik ook altijd of ze al lid zijn van de VNCI. En ik ben onder de indruk van de Veiligheidsnetwerken. Bedrijven openen hun deuren voor andere bedrijven en die zeggen: o ja, dat gaan we ook zo doen. Beter dan op die manier met elkaar omgaan kun je niet."

Onlangs heeft u de 'Aanpak Modernisering Milieubeleid' gepresenteerd. Daarin zijn bewust omgaan met veiligheid en risico's belangrijke aspecten. Met welke acties van dit beleid krijgen we de komende tijd te maken?

"We gaan een aantal wetten in samenhang bijeenbrengen in de Omgevingswet. Het is belangrijk dat milieu en ruimtelijke ordening in dezelfde context worden geplaatst. Dat betekent voor een bedrijf minder rompslomp. Snelheid, eenvoud, duidelijk te begrijpen, transparant, en vooral toegankelijker, dat zijn de doelen. En uniformiteit. Zodat bedrijven weten waar ze aan toe zijn. En voor de buitenwereld is het ook een stuk transparanter."

U wilt ook toewerken naar een maatschappelijke acceptatie van risico's. Wat bedoelt u daarmee?

"Twijfel of achterdocht ontstaan als

mensen dingen niet snappen of niet goed zien. Het is daarom belangrijk dat je niets verbergt en laat zien wat er aan de hand is. En dat we werken aan oplossingen van bepaalde problemen of gevaren in plaats van te schieten in de eerder genoemde risico-regel-reflex. De samenleving beschikt over het vermogen om risico's te accepteren, maar dan moet je wel duidelijk maken wat de risico's zijn. Mensen snappen heel goed dat het leven niet risicoloos is en weten dat bijvoorbeeld in de auto stappen risico's met zich mee kan brengen. Risico's accepteren hangt samen met vertrouwen. Daarom is het zo belangrijk dat de chemie vertrouwen opbouwt. Mensen moeten het gevoel hebben dat bedrijven de maximale veiligheid nastreven. Ik denk dat zij hierin op de goede weg zijn en dat ook laten zien.

In de Modernisering Milieubeleid wil ik aandacht voor dat vertrouwen. Op het moment dat je weet of snapt wat er gaat gebeuren is de schrik of achterdocht een stuk kleiner. Ik wil knelpunten voorkomen. We hebben zure regen gehad, en smog, maar er komen nu nieuwe problemen aan: nanotechnologie, microplastics. We moeten daarop anticiperen, samen met het bedrijfsleven, om te voorkomen dat er dingen gebeuren die we een halt toe moeten roepen. Hierin reken ik ook op de deskundigheid en het verantwoordelijkheidsgevoel van het bedrijfsleven. Bij de Staat van de Veiligheid hebben we het over veiligheid en dingen die mis

kunnen gaan, maar de andere kant is ook om te laten zien wat goed gaat."

In uw brief aan de Tweede Kamer over de 'Aanpak Modernisering Milieubeleid' heeft u het over 'volle vaart'. Hoe snel krijgt u een en ander voor elkaar? Binnen uw ambtstermijn?

"Ik weet dat dingen niet in een half jaar kunnen, maar je moet wel laten zien dat je je inzet en dat met daadkracht doet. Ik ben soms van de volle vaart. Ambtstermijn of niet, het moet gewoon gebeuren. Ik hou van daadkracht."

Tijdens het overleg tussen een delegatie van Veiligheid Voorop-partners en uzelf afgelopen december gaf u aan de overheids-governance te willen verbeteren, met onder meer één overheidsloket. Hoe staat het hiermee?

"Het wordt niet zoals veel mensen denken een deur met ernaast een schuifraam. Het is een virtueel loket, gebaseerd op uniformiteit. Waarheen je ook belt, de ILT, de Inspectie SZW, het OM, de omgevingsdiensten, je krijgt overal hetzelfde antwoord op dezelfde vraag, waar je ook vandaan belt. Dat is al begonnen. Deze uniformiteit, gecombineerd met transparantie, een branche die haar verantwoordelijkheid neemt, iedereen strak in zijn rol, en dan vooruit gaan, en dat laten zien aan de buitenwereld, dat is de slag die we moeten en gaan maken." ■